Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
YVES BOT
23 päivänä helmikuuta 2016 [1]

Asia C-117/15

Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH
vastaan
Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte eV (GEMA)

(Ennakkoratkaisupyyntö – Landgericht Köln (Kölnin alueellinen tuomioistuin, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö — Tekijänoikeus ja lähioikeudet tietoyhteiskunnassa — Direktiivien 2001/29/EY ja 2006/115/EY soveltamisala — Käsitteen ”välittäminen yleisölle” tulkitseminen — Televisiolähetysten välittäminen kuntoutuskeskuksen tiloissa

1. Landgericht Kölnin (Kölnin alueellinen tuomioistuin) unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset koskevat sitä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kuntoutuskeskuksen toiminnanharjoittaja asentaa tiloihinsa televisiovastaanottimia, joihin se välittää lähetyssignaalin, ja mahdollistaa näin potilailleen televisiolähetysten katsomisen, kyseessä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY [2] 3 artiklan 1 kohdassa ja vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/115/EY [3] 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu ”yleisölle välittäminen” ja onko käsitettä ”yleisölle välittäminen”, johon näissä kahdessa säännöksessä viitataan, tulkittava yhdenmukaisesti.

2. Nämä kysymykset on esitetty unionin tuomioistuimelle asiassa, jossa asianosaisina ovat kuntoutuskeskusta ylläpitävä Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH (jäljempänä Reha Training) ja Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte eV (jäljempänä GEMA), jonka vastuulla on tekijänoikeuksien yhteishallinnointi musiikin alalla Saksassa, kun kyseessä on kieltäytyminen maksujen suorittamisesta tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista, jotka liittyvät suojattujen teosten saataville saamiseen Reha Trainingin tiloissa.

3. Unionin tuomioistuimella on jo ollut useita tilaisuuksia tulkita käsitettä ”yleisölle välittäminen”, jota se tulkitsee laajasti. Se on esittänyt tätä varten neljä arviointiperustetta, toisin sanoen ”välittäminen”, jonka osalta keskeisessä asemassa on käyttäjä, suojatun teoksen välittäminen ”yleisölle”, se, että kyseinen yleisö on ”uusi”, ja se, että kyseisellä välittämisellä tavoitellaan voittoa.

4. Nyt käsiteltävä asia antaa unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden muistuttaa asiaa koskevasta oikeuskäytännöstään ja täsmentää sitä.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.
2 — EYVL L 167, s. 10.
3 — EUVL L 376, s. 28.

5. Selitän tässä ratkaisuehdotuksessa ensiksi syyt, joiden vuoksi katson, että käsite ”yleisölle välittäminen” on määritettävä samojen arviointiperusteiden mukaan riippumatta siitä, onko kyseessä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa vai direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa oleva viittaus siihen.

6. Osoitan tämän jälkeen, minkä vuoksi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa voidaan soveltaa sekä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohtaa että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa.

7. Esitän lopuksi syyt siihen, minkä vuoksi mielestäni direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohtaa ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kuntoutuskeskuksen toiminnanharjoittaja asentaa tiloihinsa televisiovastaanottimia, joihin se välittää lähetyssignaalin, ja mahdollistaa näin potilailleen televisiolähetysten katsomisen, kyseessä on ”yleisölle välittäminen”.

I **Asiaa koskevat oikeussäännöt**

A *Unionin oikeus*

1. Direktiivi 2001/29

8. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 9, 20 ja 23 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(9) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. Niiden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämisen ja kehittymisen niin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden kuin suuren yleisön etujen mukaisesti. Tämän vuoksi henkisen omaisuuden tunnustetaan olevan erottamaton osa omaisuuden käsitettä.

– –

(20) Tämä direktiivi perustuu periaatteisiin ja sääntöihin, jotka sisältyvät tällä alalla jo annettuihin voimassa oleviin direktiiveihin, erityisesti [vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19.11.1992 annettuun neuvoston direktiiviin 92/100/ETY[4], sellaisena kuin se on muutettuna 29.10.1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/98/ETY[5]], ja siinä kehitetään kyseisiä periaatteita ja sääntöjä edelleen ja sovitetaan ne tietoyhteiskuntaan. Tämän direktiivin säännöksillä ei ole tarkoitus vaikuttaa mainittujen direktiivien säännöksiin, ellei tässä direktiivissä toisin säädetä.

– –

(23) Tällä direktiivillä olisi edelleen yhdenmukaistettava tekijän oikeutta välittää teoksia yleisölle. Tämä oikeus tulisi ymmärtää laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa. Tämän oikeuden olisi katettava kaikenlainen teoksen siirto ja edelleen siirto yleisölle sekä langallisesti että langattomasti, mukaan lukien yleisradiointi. Tämän oikeuden ei olisi koskettava muita toimia.”

4 — EYVL L 346, s. 61.

5 — EYVL L 290, s. 9; jäljempänä direktiivi 92/100.

9. Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.”

10. Direktiivin 12 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin mukainen tekijänoikeuden lähioikeuksien suoja ei vaikuta millään tavoin tekijänoikeuden suojaan.”

2. Direktiivi 2006/115

11. Direktiivin 2006/115 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Vuokraus- ja lainausoikeuksiin perustuvaa tekijänoikeuden kattamien teosten ja lähioikeuksilla suojattujen kohteiden riittävää suojaa sekä tallennusoikeuteen, levitysoikeuteen, yleisradiointioikeuteen ja yleisölle välittämisen oikeuteen perustuvaa lähioikeuksilla suojattujen kohteiden suojaa voidaan – – pitää ensiarvoisen tärkeänä yhteisön taloudellisen ja kulttuurillisen kehityksen kannalta.”

12. Direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä oikeudesta, jolla voidaan varmistaa, että käyttäjä maksaa kohtuullisen kertakorvauksen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota käytetään vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin tai mihin tahansa välittämiseen yleisölle, ja varmistaa, että tämä korvaus jaetaan asianomaisten esittäjien ja äänitteiden tuottajien kesken. Esittäjien ja äänitteiden tuottajien välisen sopimuksen puuttuessa jäsenvaltiot voivat määrätä ehdot tämän korvauksen jakamiselle näiden kesken.”

13. Direktiivillä 2006/115 on kodifioitu ja kumottu vuokraus- ja lainausoikeuksia koskeva direktiivi 92/100. Näiden kahden direktiivin 8 artiklat ovat identtiset.

B *Saksan lainsäädäntö*

14. Tekijänoikeudesta ja sen lähioikeuksista 9.9.1965 annetun lain (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtgesetz))[6] sen version, joka oli voimassa pääasian oikeudenkäyntiä koskevien tosiseikkojen tapahtumahetkellä, 15 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tekijällä on – – yksinoikeus, joka koskee hänen teostensa julkista välittämistä aineettomassa muodossa (yleisölle välittämisen oikeus). Julkisen välittämisen oikeuteen sisältyvät erityisesti:

1. esillepanoa ja esittämistä koskeva oikeus (19 §);

2. yleisön saataviin saattamista koskeva oikeus (19 a §);

3. yleisradiointioikeus (20 §);

4. kuvan ja äänen välityksellä tapahtuvaa välittämistä koskeva oikeus (21 §);

6 — BGBl. 1965 I, s. 1273.

5. oikeus välittää radiolähetyksiä ja saattaa ne yleisön saataviin (22 §).”

15. Kyseisen lain 15 §:n 3 momentin sanamuoto on seuraava:

”Välittäminen on julkista, jos sen kohteena on monilukuinen yleisö. Yleisöön kuuluvat kaikki ne henkilöt, joilla ei ole henkilökohtaisia suhteita teosta hyödyntävään tai muihin henkilöihin, jotka vastaanottavat teokset tai joiden käytettävissä teokset ovat aineettomassa muodossa.”

II **Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

16. Reha Trainingin ylläpitämä kuntoutuskeskus tarjoaa onnettomuuden uhreille tiloissaan postoperatiivista hoitoa, joka tähtää heidän kuntouttamiseensa.

17. Kyseisissä tiloissa on kaksi odotushuonetta ja harjoittelutila, joissa Reha Training välitti kesäkuun 2012 ja kesäkuun 2013 välisenä aikana niihin sijoitettujen televisiovastaanottimien avulla televisiolähetyksiä. Kuntoutuskeskuksessa hoidettavat henkilöt saattoivat siten katsella kyseisiä ohjelmia.

18. Reha Training ei ole koskaan hakenut GEMAlta lupaa lähettää ohjelmia. GEMA katsoo, että sellaisessa lähettämisessä on kyse sen hallinnoimien teosten välittämisestä yleisölle. Tämän vuoksi se vaati kesäkuun 2012 ja kesäkuun 2013 väliseltä ajalta voimassa olevan hinnaston mukaisia korvausmääriä.

19. Amtsgericht Köln (Kölnin alioikeus) hyväksyi kanteen. Reha Training valitti ensimmäisessä oikeusasteessa annetusta tuomiosta Landgericht Kölniin (Kölnin alueellinen tuomioistuin).

20. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä direktiivin 2001/29 yhteydessä esitettyjen arviointiperusteiden nojalla, että pääasiassa on kyseessä yleisölle välittäminen. Lisäksi kyseinen tuomioistuin pitää lähtökohtanaan sitä, että sen määrittämiseen, onko kyseessä direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yleisölle välittäminen, sovelletaan samoja arviointiperusteita. Kyseinen tuomioistuin epäilee kuitenkin, ettei se voi antaa sensuuntaista ratkaisua tuomion SCF (C-135/10, EU:C:2012:140) vuoksi.

21. Unionin tuomioistuin nimittäin katsoi kyseisessä tuomiossa, etteivät hammaslääkärin yksityisvastaanotolle tulevat potilaat ole ”yleisesti keitä tahansa henkilöitä”. Kun otetaan huomioon, että nyt käsiteltävässä asiassa vain Reha Trainingin potilaat voivat periaatteessa saada sen tarjoamaa hoitoa, kyseiset henkilöt eivät voi olla ”yleisesti keitä tahansa henkilöitä”, vaan he muodostavat ”yksityisen ryhmän”.

22. Unionin tuomioistuin katsoi kyseisessä tuomiossa myös, että hammaslääkärin yksityisvastaanotolle tulevien potilaiden määrällä on vain vähän – jos ollenkaan – merkitystä siitä syystä, että hänen vastaanotollaan samanaikaisesti läsnä olevien henkilöiden piiri on yleensä hyvin suppea. Myös Reha Trainingin potilaista muodostuva henkilöryhmä vaikuttaa hyvin suppealta.

23. Muilta osin unionin tuomioistuin on katsonut tuomiossaan SCF (C-135/10, EU:C:2012:140), etteivät tavanomaiset potilaat hammaslääkärin vastaanotolla ole vastaanottavaisia musiikille kyseisellä vastaanotolla, kun otetaan huomioon, että he kuulevat sitä sattumalta ja tahdostaan riippumatta. Myös nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että odotushuoneissa ja harjoittelutilassa olevat Reha Trainingin potilaat katsovat televisiolähetyksiä tahdostaan ja valinnoistaan riippumatta.

24. Tässä tilanteessa Landgericht Köln (Kölnin alueellinen tuomioistuin) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Arvioidaanko sitä, onko kyseessä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa ja/tai direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yleisölle välittäminen, aina samojen, nimittäin seuraavien arviointiperusteiden mukaan:

— käyttäjä täysin tietoisena menettelynsä seurauksista saattaa toiminnallaan kolmansien saataville suojatun teoksen, jota kolmannet eivät ilman tätä välittämistoimea voisi vastaanottaa

— ’yleisöllä’ tarkoitetaan rajoittamatonta määrää potentiaalisia vastaanottajia, ja henkilöitä on lisäksi oltava varsin huomattava määrä, jolloin vastaanottajia on rajoittamaton määrä, jos kyse on ’yleisesti keistä tahansa henkilöistä’ eikä siis tietyistä yksityiseen ryhmään kuuluvista henkilöistä, ja ’varsin huomattavalla määrällä’ on tarkoitus ilmaista, että yleisön käsitteelle on ominaista tietty vähimmäistaso, jolla tämän käsitteen piiristä suljetaan pois liian pieni tai merkityksetön henkilöjoukko, ja tässä suhteessa ei ole ainoastaan tärkeää tietää, kuinka monen henkilön saatavilla sama teos on samanaikaisesti, vaan myös, kuinka monen heistä saatavilla se on peräkkäin

— kyse on uudesta yleisöstä, jolle teos välitetään, toisin sanoen yleisöstä, jota teoksen tekijä ei ole ottanut huomioon salliessaan teoksen käytön yleisölle välittämällä, ellei myöhemmässä välittämisessä käytetä erityistä tekniikkaa, joka eroaa alkuperäisessä välittämisessä käytetystä tekniikasta, ja

— ei ole vailla merkitystä, tavoitellaanko kyseisellä käytöllä voittoa ja onko yleisö vastaanottavainen käyttäjän välittämille lähetyksille eikä ’saa niitä saatavilleen’ vain sattumalta, missä yhteydessä tämä ei ole yleisölle välittämisen ehdoton edellytys?

2) Onko pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa tapauksissa, joissa kuntoutuskeskuksen toiminnanharjoittaja asentaa tiloihinsa televisiovastaanottimia, joihin hän välittää lähetyssignaalin, ja mahdollistaa näin televisiolähetysten katsomisen, kysymystä siitä, onko kyseessä yleisölle välittäminen, arvioitava direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohtaan tai direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaan sisältyvän käsitteen ’välittäminen yleisölle’ perusteella, jos katsottavissa olevat televisiolähetykset koskevat useiden teosten valmistamiseen osallistuneiden, etenkin säveltäjien, sanoittajien ja musiikinkustantajien mutta myös esittäjien, äänitteiden tuottajien sekä kirjallisten teosten tekijöiden ja kustantajien, tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia?

3) Onko pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa tapauksissa, joissa kuntoutuskeskuksen toiminnanharjoittaja asentaa tiloihinsa televisiovastaanottimia, joihin hän välittää lähetyssignaalin, ja mahdollistaa näin potilailleen televisiolähetysten katsomisen, kyseessä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tai direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yleisölle välittäminen?

4) Jos pääasiassa kyseessä olevien kaltaisia tapauksia pidetään yleisölle välittämisenä edellä kuvatussa merkityksessä: pysyttääkö unionin tuomioistuin oikeuskäytäntönsä, jonka mukaan hammaslääkärin yksityisvastaanotolla tai vastaavissa tiloissa tapahtuvassa suojattujen äänitteiden levittämisessä radioitse asiakaskunnalle (ks. tuomio SCF, C-135/10, EU:C:2012:140) ei ole kyse yleisölle välittämisestä?”

III **Arviointi**

A *Ovatko direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua käsitettä ”yleisölle välittäminen” koskevat arviointiperusteet identtisiä?*

25. Ensimmäisen kysymyksensä ensimmäisessä osassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua käsitettä ”yleisölle välittäminen” tulkittava samojen arviointiperusteiden mukaan.

26. Unionin tuomioistuin on jo katsonut käsitteen ”välittäminen yleisölle” yhtenäisestä tulkinnasta, että – siltä osin kuin on kyse direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdasta ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdasta – kyseistä käsitettä ei käytetä samanlaisissa asiayhteyksissä ja että niillä pyritään tosin samankaltaisiin mutta joka tapauksessa toisistaan osittain eroaviin tavoitteisiin.[7] Kyseisillä kahdella säännöksellä annetaan niiden adressaateille nimittäin luonteeltaan erilaiset oikeudet.

27. Tekijöillä on nimittäin direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdan nojalla luonteeltaan ehkäisevä oikeus, jonka perusteella he voivat puuttua ehkäisevästi sellaiseen yleisölle välittämiseen, johon heidän teostensa mahdolliset käyttäjät saattaisivat ryhtyä, ja kieltää tällaisen välittämisen. Esittäjillä ja äänitteiden tuottajilla sitä vastoin on direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan nojalla korvauksen luonteinen oikeus, jota ei voida käyttää ennen kuin käyttäjä käyttää tai on jo käyttänyt kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota yleisölle välittämiseen.[8]

28. Unionin tuomioistuimen mukaan direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua yleisölle välittämisen käsitettä on arvioitava kulloisessakin asiayhteydessä.[9] Lisäksi kyseisessä säännöksessä tarkoitetaan luonteeltaan olennaisesti taloudellista oikeutta.[10]

29. Sen määrittämiseksi, välittääkö käyttäjä teoksen yleisölle, kansallisen tuomioistuimen on suoritettava tilannetta koskeva kokonaisarviointi ottamalla huomioon useita täydentäviä, epäitsenäisiä ja toisistaan riippuvia arviointiperusteita. Näitä kriteerejä, joiden intensiteetti voi erilaisissa todellisissa tilanteissa olla hyvin vaihteleva, on sovellettava sekä erikseen että yhdessä toistensa kanssa.[11]

30. Kuitenkin se, että käsitettä ”yleisölle välittäminen” käytetään erilaisissa yhteyksissä ja että tavoitteet, joihin sillä pyritään, poikkeavat toisistaan sen mukaan, onko kyseessä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa vai direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa oleva viittaus siihen, ei ole mielestäni riittävä peruste erilaisten arviointiperusteiden käytölle.

31. Kuten unionin tuomioistuin on jo korostanut, direktiivi 2001/29 perustuu periaatteisiin ja sääntöihin, jotka sisältyvät henkisen omaisuuden alalla jo annettuihin voimassa oleviin direktiiveihin, kuten direktiiviin 92/100, joka on kodifioitu direktiivillä 2006/115.[12]

32. Unionin oikeusjärjestyksen yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta koskevien vaatimusten noudattamiseksi on tärkeää, että kaikissa näissä direktiiveissä käytetyillä käsitteillä on sama merkitys, ellei unionin lainsäätäjä ole täsmällisessä lainsäädäntöyhteydessä ilmaissut toisenlaista tahtoa.[13]

7 — Tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 74 kohta).

8 — Tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 75 kohta).

9 — Tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 76 kohta).

10 — Tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 77 kohta).

11 — Tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 79 kohta).

12 — Ks. mm. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 187 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

13 — Ks. mm. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 188 kohta).

33. Lisäksi unionin tuomioistuin on soveltanut direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa koskevassa oikeuskäytännössään luomiaan kriteerejä direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan tulkitsemiseksi. [14]

34. Lopuksi on todettava, että – kuten GEMA perustellusti toteaa – direktiiveissä 2001/29 ja 2006/115 suojattujen oikeuksien erilaisuudella ei voida peitellä sitä tosiasiaa, että kyseisten oikeuksien perustana oleva tapahtuma on sama, toisin sanoen suojattujen teosten välittäminen yleisölle. [15]

35. Olen sitä mieltä, että direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua käsitettä ”välittäminen yleisölle” on siten tulkittava samojen arviointiperusteiden mukaan.

B *Direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdan ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan samanaikainen soveltaminen*

36. Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta, onko käsitettä ”yleisölle välittäminen” arvioitava nyt käsiteltävässä asiassa direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdan vai direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdan mukaan.

37. Kuten olen todennut edellä, direktiivillä 2001/29 ja direktiivillä 2006/115 käyttöön otetut suojajärjestelmät poikkeavat toisistaan sekä tavoitteidensa että adressaattiensa osalta.

38. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee silti, että nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä ovat sekä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa taatut tekijänoikeudet että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa taatut esittäjien ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeudet.

39. Lisäksi unionin tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 2001/29 säännöksillä ei ole tarkoitus vaikuttaa direktiivin 92/100 (kodifioitu direktiivillä 2006/115) säännöksiin, ellei direktiivissä 2001/29 toisin säädetä. [16]

40. Edellä esitetyn perusteella katson, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa voidaan soveltaa sekä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohtaa että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa.

C *Käsitettä ”yleisölle välittäminen” koskevien arviointiperusteiden määrittely ja tarkistaminen nyt käsiteltävässä asiassa*

41. Ensimmäisen kysymyksensä toisessa osassa ja kolmannessa ja neljännessä kysymyksessään, joita on mielestäni tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta lähinnä, onko direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohtaa ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kuntoutuskeskuksen toiminnanharjoittaja asentaa tiloihinsa televisiovastaanottimia, joihin se välittää lähetyssignaalin, ja mahdollistaa näin potilailleen televisiolähetysten katsomisen, on kyseessä ”yleisölle välittäminen”.

42. Kysymys käsitteen ”yleisölle välittäminen” tulkinnasta on johtanut useisiin oikeudenkäynteihin.

14 — Ks. tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 81–92 kohta) ja tuomio Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141, 31–38 kohta).

15 — Ks. GEMAn huomautusten 19 kohta.

16 — Ks. mm. tuomio Luksan (C-277/10, EU:C:2012:65, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43. Unionin oikeuden yhtenäisen tulkinnan periaate ja yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä mitään nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja soveltamisalan määrittämiseksi, on tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti. [17]

44. Unionin tuomioistuin on monipuolisessa ja vakiintuneessa oikeuskäytännössään kannattanut siten käsitteen ”yleisölle välittäminen” laajaa tulkintaa. Sen toteamiseksi, että kyseessä on yleisölle välittäminen, se on esittänyt neljä arviointiperustetta, toisin sanoen ”välittäminen”, jonka osalta keskeisessä asemassa on käyttäjä, suojatun teoksen välittäminen ”yleisölle”, se, että kyseinen yleisö on ”uusi”, ja se, että kyseisellä välittämisellä tavoitellaan voittoa.

45. Ensinnäkin yleisölle välittämisen käsitteessä yhdistyy kaksi kumulatiivista tekijää eli teoksen ”välittäminen” ja teoksen välittäminen ”yleisölle”. [18] Kun otetaan huomioon näiden kahden arviointiperusteen kumulatiivisuus, kyseessä ei voi olla välittäminen yleisölle, jos vain toinen niistä täyttyy.

46. Siltä osin kuin kyseessä on ”välittäminen”, on korostettava käyttäjän – jonka on toimittava tarkoituksellisesti – keskeistä asemaa. Kyseessä on näet välittäminen yleisölle, jos käyttäjä täysin tietoisena menettelynsä seurauksista pyrkii toiminnallaan saattamaan suojatun teoksen asiakkaidensa saataviin. [19] Unionin tuomioistuin on täsmentänyt tässä yhteydessä, ettei käyttäjän toimessa ole kyse pelkästä teknisestä tavasta taata alkuperäisen lähetyksen vastaanotettavuus sen peittoalueella tai parantaa sitä, vaan toimesta, jota ilman nämä asiakkaat, jotka ovat kaikki mainitulla alueella, eivät voisi nauttia lähetetystä teoksesta. [20]

47. Lisäksi käsite ”välittäminen” on ymmärrettävä laajasti niin, että sillä tarkoitetaan kaikenlaista suojattujen teosten siirtämistä käytetyistä välineistä tai teknisistä prosesseista riippumatta. [21]

48. Lisäksi unionin tuomioistuin on katsonut, että ravitsemis- tai majoitusliikkeen tai terveyskylpylälaitoksen omistaja suorittaa välittämisen, kun hän tietoisesti välittää asiakkailleen suojattuja teoksia tiloihinsa sijoitetuilla televisio- tai radiolähettimillä. [22]

49. Kuten Landgericht Köln (Kölnin alueellinen tuomioistuin) on todennut ennakkoratkaisupyynnössä, Reha Training on asentanut kuntoutuskeskuksensa kahteen odotushuoneeseen ja harjoittelutilaan televisiovastaanottimia, joihin se on tietoisesti välittänyt lähetyssignaalin ja mahdollistanut näin potilailleen televisiolähetysten katsomisen.

50. Unionin tuomioistuimen edellä mainitun oikeuskäytännön mukaan on mielestäni näin ollen selvää, että Reha Training on täysin tietoisena menettelynsä seurauksista välittänyt potilaistaan koostuvalle yleisölle suojattuja teoksia siten, että kyseessä on ”välittäminen”.

51. ”Yleisölle” välittämistä koskevaa kriteeriä käytettäessä ”yleisöllä” tarkoitetaan määrittämätöntä määrää potentiaalisia vastaanottajia, mikä edellyttää sitä, että henkilöitä on oltava varsin huomattava määrä. [23]

17 — Ks. mm. tuomio SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

18 — Ks. mm. tuomio SBS Belgium (C-325/14, EU:C:2015:764, 15 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

19 — Ks. mm. tuomio OSA (C-351/12, EU:C:2014:110, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

20 — Ks. mm. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 194 ja 195 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 82 kohta) ja tuomio Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141, 31 kohta).

21 — Ks. mm. tuomio OSA (C-351/12, EU:C:2014:110, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 — Ks. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 196 kohta); tuomio Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141, 40 kohta) ja tuomio OSA (C-351/12, EU:C:2014:110, 26 kohta).

23 — Ks. mm. tuomio OSA (C-351/12, EU:C:2014:110, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52. Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että on otettava huomioon kumulatiivinen vaikutus, joka teosten saattamisella potentiaalisten vastaanottajien saataviin on. Näin ollen ei ole ainoastaan tärkeää tietää, kuinka monen henkilön saatavilla sama teos on samanaikaisesti, vaan myös, kuinka monen heistä saatavilla se on peräkkäin. [24]

53. Lisäksi välittämisen on tapahduttava yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa, mikä sulkee pois suojatun teoksen välittömän esittämisen. [25]

54. Ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on epäselvää, voidaanko ”yleisönä” pitää Reha Training -kuntoutuskeskuksen kaltaisen yksikön potilaita. Epäselvyys johtuu tuomiosta SCF (C-135/10, EU:C:2012:140), jossa unionin tuomioistuin katsoi, että hammaslääkärin asiakkaat muodostavat kokoonpanoltaan hyvinkin vakiintuneen henkilökokonaisuuden ja siis määritettävissä olevan potentiaalisten vastaanottajien kokonaisuuden; näin ollen sama teos on samanaikaisesti saatavilla vain vähäiselle henkilömäärälle. [26]

55. Minusta vaikuttaa siltä, että unionin tuomioistuimen kyseisessä tuomiossa omaksuma rajoittava lähestymistapa poikkeaa sen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä. Sen vuoksi katson, että tuomion SCF (C-135/10, EU:C:2012:140) ulottuvuutta ei pidä laajentaa, vaan se on päinvastoin rajattava kyseisen tuomion erityisiin tosiseikkoihin. Unionin tuomioistuimen kyseisessä tuomiossa esittämän päättelyn soveltaminen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa olisi mielestäni nimittäin liian rajoittava tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kannalta ja ristiriidassa unionin lainsäätäjän tarkoittaman ja unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisen korkeatasoisen suojelun kanssa.

56. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan käsitettä ”yleisö” on tulkittava siten, että kyseessä eivät ole tietyt yksityiseen ryhmään kuuluvat henkilöt. Toisin kuin unionin tuomioistuin on todennut tuomiossa SCF (C-135/10, EU:C:2012:140), Reha Training -kuntoutuskeskuksen asiakaskunta, jonka kokoonpano muuttuu jatkuvasti käyntien myötä, muodostaa mielestäni määrittämättömän ja mahdollisesti suuren määrän henkilöitä.

57. Tältä osin huomautan, että – toisin kuin kyseisessä tuomiossa todetaan – yleisön olemassaolon arvioimiseksi ei ole ainoastaan otettava huomioon, kuinka monen henkilön saatavilla sama teos on samanaikaisesti, vaan myös, kuinka monen heistä saatavilla se on peräkkäin. [27]

58. Reha Training -kuntoutuskeskuksen kaltaisen yksikön, jonka vastaanotot kestävät keskimäärän 30–60 minuuttia, [28] potilaat vaihtuvat vieläkin nopeammin kuin hotellin, ravitsemisliikkeen tai terveyskylpylälaitoksen asiakkaat. [29] Reha Training -kuntoutuskeskus voi siten ottaa vastaan samanaikaisesti ja peräkkäin ennalta määrittämättömän ja suuren määrän potilaita, joilla on mahdollisuus nauttia suojatuista teoksista odotushuoneissa tai harjoitustilassa, joten kyseinen asiakaskunta on katsottava ”yleisöksi”.

59. Näiden kahden kumulatiivisen kriteerin lisäksi sovelletaan ”uutta yleisöä” koskevaa kriteeriä.

24 — Ks. mm. tuomio OSA (C-351/12, EU:C:2014:110, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 — Ks. mm. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 200 kohta) ja tuomio Circul Globus Bucureşti (C-283/10, EU:C:2011:772, 36, 37 ja 40 kohta).

26 — Tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 95 ja 96 kohta).

27 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 52 kohta.

28 — Ks. Reha Trainingin huomautusten 5 kohta.

29 — Unionin tuomioistuin on katsonut tuomiossaan SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764); tuomiossaan Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631) ja tuomiossaan OSA (C-351/12, EU:C:2014:110), että ravitsemis- tai majoitusliikkeen tai terveyskylpylälaitoksen asiakkaat muodostavat ”yleisön” (ks. ensin mainitun tuomion 42 kohta, toiseksi mainitun tuomion 199 kohta ja viimeksi mainitun tuomion 32 kohta).

60. Kyseinen ”uutta yleisöä” koskeva kriteeri on asetettu tuomiossa SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764) ja myöhemmin vahvistettu sen useissa ratkaisuissa, erityisesti tuomiossa Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631), joka on annettu suuren jaoston kokoonpanossa.

61. Siltä osin kuin pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa on syytä tarkastella kyseistä ”uutta yleisöä” koskevaa kriteeriä, on mielestäni selvää, että se täyttyy.

62. ”Uutta yleisöä” koskeva kriteeri edellyttää eri yleisöä kuin se, josta on kyse teoksen alkuperäisessä välittämisessä.[30] Kun tekijä antaa luvan teoksensa televisioimiseen, hän ottaa lähtökohtaisesti huomioon vain televisiovastaanottimien haltijat, jotka yksittäin taikka yksityis- tai perhepiirissä ottavat signaalin vastaan ja seuraavat lähetyksiä.[31]

63. Unionin tuomioistuin on katsonut tässä yhteydessä, että kun televisioitu teos lähetetään yleisölle avoimessa tilassa muulle yleisölle, jolle televisiovastaanottimen haltija on antanut mahdollisuuden kuulla tai nähdä teoksen, tällaista tarkoituksellista toimea on pidettävä toimena, jolla kyseessä oleva teos välitetään uudelle yleisölle.[32]

64. Lähettämällä tarkoituksellisesti signaaleja tiloihinsa asentamiinsa televisiovastaanottimiin Reha Training mahdollisti – ilman, että kyseessä oli yksityinen käyttö – suojattujen teosten vastaanottamisen potilailleen, jotka ovat sellaista muuta, epäsuoraa yleisöä, jota tekijät eivät tarkoittaneet antaessaan luvan teostensa yleisradiointiin ja joka ei olisi voinut ilman Reha Trainingin toimea nauttia kyseisistä teoksista.

65. On vielä huomattava, että arvioitaessa, onko kyseessä yleisölle välittäminen, ei ole vailla merkitystä, tavoitellaanko kyseisellä välittämisellä voittoa.[33] Voiton tavoittelu ei ole kuitenkaan väistämätön edellytys, joka ratkaisee sen, onko kyseessä yleisölle välittäminen.[34]

66. Unionin tuomioistuin täsmentää, että jotta voitaisiin katsoa, että välittämisellä tavoitellaan voittoa, on oltava niin, että käyttäjä haluaa välittää lähetykset juuri tälle yleisölle, ja toisaalta, että tämä yleisö on tavalla tai toisella vastaanottavainen käyttäjän välittämille lähetyksille eikä saa niitä saatavilleen vain sattumalta.[35]

67. Katson kuitenkin Saksan hallituksen tavoin, että sen, että yleisö on vastaanottavainen, ei voida katsoa olevan ratkaiseva tekijä määritettäessä sitä, tavoitellaanko teoksen levittämisellä voittoa. Sitä, että yleisö on vastaanottavainen, koskevan kriteerin subjektiivinen ulottuvuus nimittäin tekee siitä vaikean käyttää käytännössä.[36] Lisäksi on niin, kuten unionin tuomioistuin on todennut, että ”yleisölle välittämiseen *riittää* se, että teos saatetaan yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on *mahdollisuus* saada teokset saataviinsa”.[37] Se, että yleisö tosiasiallisesti ja tietoisesti käyttää teosta, ei siten ole välttämätöntä, jotta voidaan todeta, että kyseessä on yleisölle välittäminen.

30 — Ks. mm. tuomio SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, 40 kohta).

31 — Ks. mm. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 198 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 — Ks. mm. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 198 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 — Ks. mm. tuomio Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 204 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 — Ks. mm. tuomio ITV Broadcasting ym. (C-607/11, EU:C:2013:147, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 — Ks. mm. tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 91 kohta) ja tuomio Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141, 37 kohta).

36 — Ks. erityisesti Saksan hallituksen huomautusten 50–56 kohta.

37 — Ks. tuomio SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, 43 kohta). Kursivointi tässä. Ks. vastaavasti myös tuomio Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, 58 kohta).

68. Tässä asiassa ei mielestäni siten pitäisi soveltaa tuomiota SCF (C-135/10, EU:C:2012:140), jossa unionin tuomioistuin katsoi, ettei hammaslääkärin vastaanotolla tapahtuvalla äänitteiden levittämisellä tavoiteltu voittoa, koska vastaanotolle tulevat potilaat kuulevat kyseisiä äänitteitä ”satunnaisesti ja tahdostaan riippumatta”. [38]

69. Sitä vastoin sen tarkistamiseksi, täyttyykö kriteeri, joka koskee sitä, että teoksen levittämisellä tavoitellaan voittoa, on mielestäni ratkaisevaa tarkistaa, voiko käyttäjä saada hyötyä kyseisestä levittämisestä.

70. Tältä osin on selvää, että asentamalla televisiovastaanottimia odotushuoneisiin ja harjoittelutilaan, joissa lähinnä potilaat viettävät aikaa, Reha Training on halunnut välittää lähetykset juuri heille, jotta he voivat nauttia televisiolähetyksistä joko vastaanotolle pääsyä odottaessaan tai kuntoutustuokionsa aikana.

71. Mielestäni voitontavoittelua koskeva edellytys täyttyy nyt käsiteltävässä asiassa. Välittämällä televisiolähetyksiä odotushuoneisiin tai harjoittelutilaan sijoitettujen televisiovastaanottimien avulla pyritään nimittäin tarjoamaan viihdettä keskuksen asiakkaille ja erityisesti lyhentämään koettua odotus- tai kuntoutusaikaa. Kyseessä on sellaisen lisäpalvelun suorittaminen, jolla ei tosin ole mitään lääketieteellistä tarkoitusta mutta joka vaikuttaa laitoksen tasokkuuteen ja houkuttelevuuteen ja antaa sille siten kilpailuedun.

72. Edellä esitetyn perusteella katson näin ollen, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kuntoutuskeskuksen toiminnanharjoittaja asentaa tiloihinsa televisiovastaanottimia, joihin se välittää lähetyssignaalin, ja mahdollistaa näin potilailleen televisiolähetysten katsomisen, kyseessä on direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu ”yleisölle välittäminen”.

IV **Ratkaisuehdotus**

73. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Landgericht Kölnin (Kölnin alueellinen tuomioistuin) esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Käsite ”yleisölle välittäminen” on määritettävä samojen arviointiperusteiden mukaan riippumatta siitä, onko kyseessä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa vai vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/115/EY 8 artiklan 2 kohdassa oleva viittaus siihen.

2) Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa voidaan soveltaa sekä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohtaa että direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa.

3) Direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohtaa ja direktiivin 2006/115 8 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kuntoutuskeskuksen toiminnanharjoittaja asentaa tiloihinsa televisiovastaanottimia, joihin se välittää lähetyssignaalin, ja mahdollistaa näin potilailleen televisiolähetysten katsomisen, kyseessä on ”yleisölle välittäminen”.

38 — Tuomio SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, 98 kohta).